

2020/4

Engelli, Eski Hükümlü ve Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İstihdamı Hakkında Genelge

Genelge No : 2020/4 **Kabul Tarihi** : 19.02.2020
Kurum : Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

"Engelli, Eski Hükümlü ve Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İstihdamı Hakkında Genelge"yi Word formatında indirmek için tıklayınız.

(<http://dosya.corpus.com.tr/mevzuat/11011427/20501797f41f466198aa1d0c89265f75.docx>)

"Engelli, Eski Hükümlü ve Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İstihdamı Hakkında Genelge"yi PDF formatında indirmek için tıklayınız.

(<http://dosya.corpus.com.tr/mevzuat/11011427/0c721db7a7cf496c8681cc2f53587720.pdf>)

Amaç

Madde 1

Bu Genelgenin amacı; 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesine istinaden işverenlerin istihdam etmekle yükümlü oldukları; engelli, eski hükümlü ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananların işçi statüsünde istihdamına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2

Bu Genelge; elli (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde elli bir) veya daha fazla işçi çalıştıran kamu ve özel sektör işyerleri ile bu işyerlerinde 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesine göre istihdam edilecek engelli, eski hükümlü ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananları kapsamaktadır.

Dayanak

Madde 3

Bu Genelge; 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu, 25/4/2009 tarihli ve 27210 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 09/08/2009 tarihli ve 27314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile 19/09/2009 tarihli ve 27354 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4

Bakanlık: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını ifade eder.

Engelli: Doğuştan ya da sonradan herhangi bir nedenle; bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerden tüm vücut fonksiyon kaybının en az yüzde kırk olduğu, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurum ve kuruluşlarının engellilik sağlık kurulları tarafından düzenlenen “**Ek-1 Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu**”, “**Ek-2 Erişkinler İçin Terör, Kaza ve Yaralanmaya Bağlı Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu**”, “**Ek-3 Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu**” ve/veya “**Ek-4 Çocuklar İçin Terör Kaza ve Yaralanma Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu**” ile belgelenen kişidir.^[1]

Eski Hükümlü: Affa uğramış olsa bile, Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sınırlarına karşı suçlar ve casusluk, cinsel saldırı veya çocuğun cinsel istismarı suçlarından mahkûm olmamak şartıyla; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası alan ya da ceza süresine bakılmaksızın zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hüküm giyenlerden; cezasını tamamlayanlar, cezası ertelenenler, koşullu salıverilenler, denetimli serbestlikten yararlananlardan eski hükümlü belgesi ile durumlarını belgelendirenleri ifade eder.

Kurum: Türkiye İş Kurumunu ifade eder.

Kurum Birimi: Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ile Hizmet Merkezlerini ifade eder.

Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralanan (TMY): 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananlardan sağlık raporu ve terörle mücadelede yaralandığını gösteren komutanlık yazısı ile durumlarını belgelendirenleri ifade eder.

[1] Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik gereğince yapılan tanımdır.

Engelli Kayıtları

Madde 5

(1) Engelli kaydı için, engelli bireyin 20/02/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında yetkilendirilen sağlık kuruluşlarından alacakları tüm vücut fonksiyon kayıplarının en az yüzde kırk (%40) olduğunu gösterir sağlık raporunun “**asli**” ya da e-devlet üzerinden alınacak barkodlu belgenin Kurum Birimine ibraz edilmesi gerekmektedir.

(2) Engelli sağlık kurulu raporunun aslinin Kurum tarafından incelenerek uygun bulunmasi halinde, tarayicidan taranmak suretiyle kişinin sistemdeki kaydina eklenir ve asil belge kişiyeye iade edilir. E-Devlet üzerinden alınan barkodlu belge ile kayıt yapılması durumunda ise belge Sağlık Bakanliğı e-Rapor Sistemi üzerinden doğrulanarak indirilen belge kişinin sistemdeki kaydina eklenir.

(3) 20/02/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında alınan ve engel oranı yazılmayan 18 yaşından küçük rapor sahiplerinin “engelli” statüsündeki kayıtlarının yapılmasında, aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesinin f bendine istinaden, özel gereksinim düzeyleriyle ilgili engel oranlarının belirlenmesinde Yönetmelik ekinde yer alan aşığıdaki Tablo 1’de yer alan verilerin kullanılması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılacak kayıtlarda engel oranı belirlenirken aralığın en düşük değeri (orta düzeyde ÖGV için %50 gibi) kullanılır. Ancak, Kuruma engelli statüsünde kayıt olmak için en az yüzde kırk (%40) oranında bir engelli sağlık kurulu raporuna sahip olunması gerektiğinden özel gereksinim düzeyi %20-39 arasında bulunan kişiler için engelli kaydı yapılmaz.

Tablo 1: 18 Yaşından Küçükler İçin Düzenlenen “Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER)” Oranlarının Belirlenmesinde Kullanılacak Tablo

Özel Gereksinim Kodu	Özel Gereksinim Düzeyi	Engel Oranı (%)
1	Özel gereksinimi vardır (ÖGV)	20-39
2	Hafif düzeyde ÖGV	40-49
3	Orta düzeyde ÖGV	50-59
4	İleri düzeyde ÖGV	60-69
5	Çok ileri düzeyde ÖGV	70-79
6	Belirgin özel gereksinimi vardır (BÖGV)	80-89
7	Özel koşul gereksinimi vardır (ÖKGV)	90-99

(4) Raporlarında “ağır engelli” veya “tam bağımlı” olduğu belirtilen ya da çalışma durumu değerlendirilmeyen engellilerin talebi halinde engelli kaydı yapılır. Raporlarında “çalışamaz” ibaresi bulunan engellilerin ise kaydı yapılmaz.

(5) Süreli raporların süresinin dolduğu tarihten itibaren engelli statüsündeki iş arayan kaydı Kurum portalında otomatik olarak genel statü kaydına çevrilir. Engelliliğin devam ettiğine dair yeni bir rapor ibraz edilmesi halinde engelli kaydı yeniden yapılır.

(6) Engelli sağlık kurulu raporlarında kişinin çalıştırılmayacağı belirtilen işlerin niteliği kişinin sistemdeki çalışma kısıt bilgilerine eklenir.

(7) Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ile Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik’in Resmi Gazete’de yayımlandığı 20/02/2019 tarihinden önce engelliler için ilgili mevzuatlarınca düzenlenmiş olan tüm vücut fonksiyon kaybı oranları geçerli olup engellilerin talebi halinde bu oranlara dayanılarak alınmış sürekli ibareli engelli sağlık kurulu raporlarına istinaden engelli kayıtları yapılır. Ayrıca, süreli raporlarda rapor süresinin bitimine kadar yeni bir rapor istenmez.

Ancak, 20/02/2019 tarihinden önceden alınmış bir rapor olsa dahi 20/02/2019 tarihi itibarıyla alınmış yeni bir rapor var ise yeni rapor geçerli olacak daha eski tarihli raporlar geçersiz sayılacaktır.

(8) Engelli iş arayanın dilekçe ile başvurusu halinde talebi üzerine engelli kaydı genel statüye çevrilebilir.

Eski Hükümlü Kayıtları

Madde 6

(1) Kuruma, eski hükümlü statüsünde kayıt olmak isteyen iş arayanların, Adalet Bakanlığı'nın ilgili birimlerinden alacakları eski hükümlü olduklarına ilişkin belgeyi kendilerine en yakın Kurum birimine ibraz etmeleri gerekir.

(2) Affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk ile cinsel saldırı veya çocuğun cinsel istismarı suçlarından mahkûm olanların eski hükümlü kaydı yapılmaz.

Örnek 1. *Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi kapsamında silahlı örgüte üye olma suçundan 5 yıl hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş, ayrıca Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesi kapsamında hırsızlık suçundan 2 yıl hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş A'nın, hüküm giydiği ikinci suç(hırsızlık) nedeniyle eski hükümlü olma koşulunu sağlamasına rağmen, ilk hüküm giydiği suçun(silahlı terör örgütüne üye olmak) "anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar" kapsamında olması nedeniyle A'nın eski hükümlü kaydı yapılamaz.*

(3) Belgenin içeriğinden kişinin; kasten işlediği bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası aldığı ya da ceza süresine bakılmaksızın; zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hüküm giydiğinin anlaşılması gerekir.

Örnek 2. *Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesi kapsamında hırsızlık suçundan 10 ay hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş A'nın aldığı ceza 1 yıldan az olsa da ceza süresine bakılmaksızın eski hükümlü kaydı yapılabilecek suçlardan hüküm giymesine nedeniyle eski hükümlü kaydı yapılır.*

Örnek 3. *Türk Ceza Kanununun 228 inci maddesi kapsamında kumar oynanması için yer ve imkân sağlamaktan 1 yıl hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş A'nın eski hükümlü kaydı yapılabilir. Ancak aynı suçtan 10 ay hüküm giyen ve cezası infaz edilmiş B'nin eski hükümlü kaydı aldığı ceza süresi 1 yıldan az olduğu için yapılamaz.*

(4) Eski hükümlü kaydı yapılacak kişinin cezasını tamamladığının, cezasının ertelendiğinin, koşullu salıverildiğinin veya denetimli serbestlikten yararlandığının ibraz ettiği belgeden anlaşılması gerekir.

(5) İşlemiş olduğu suç nedeniyle almış olduğu hapis cezası para cezasına çevrilenlerin aranan diğer koşulları taşımaları şartıyla eski hükümlü kayıtları yapılır.

(6) Kişinin kasten işlediği farklı suçlardan dolayı bir yılın altında almış olduğu hapis cezaları toplamı bir yılı aşsa dahi eski hükümlü kaydı yapılmaz.

Örnek 4. *Türk Ceza Kanununun 228 inci maddesi kapsamında kumar oynanması için yer ve imkân sağlamaktan 10 ay hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş, ayrıca Türk Ceza Kanununun 232 nci maddesi kapsamında kötü muamele suçundan 8 ay hüküm giymiş ve cezası infaz edilmiş A'nın kasten işlediği tek suç bir yılı doldurmadığı için eski hükümlü kaydı yapılamaz.*

(7) Taksirli suçlardan alınan cezalar nedeniyle eski hükümlü kaydı yapılmaz.

Örnek 5. *Türk Ceza Kanununun 89 uncu maddesi kapsamında taksirle yaralama suçundan 2 yıl hapse mahkûm olmuş ve denetimli serbestlik kapsamında salıverilmiş A'nın eski hükümlü kaydı taksirli suçtan hüküm giymesine nedeniyle yapılamaz.*

(8) Haklarında; hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB), ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya beraat kararı verilen kişilerin eski hükümlü kaydı yapılmaz.

(9) 25/4/2009 tarihli ve 27210 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce altı ay ve bir yıl arasındaki bir suçtan hüküm giyenlerden eski hükümlü statüsünde Kurum kaydı yapılmış olan kişiler eski hükümlü statüsünde işlem görmeye devam eder.

(10) Adalet Bakanlığı’nın ilgili birimlerinden alınan; Eski Hükümlü Belgesi, Tahliye Edilen Eski Hükümlüye Ait Durum Bildirim Formu, Yerine Getirme Fişi, Adli Sicil Arşiv Belgesi, Mahkeme Kararı, Memnu Hakların İadesi Kararı, Müddetname (Denetimli Serbestlik Belgesi), Şartlı Tahliye (Koşullu Salıverme) Belgesi ve benzeri belgelerden yukarıda ifade edilen şartları taşıdığı anlaşılan kişilerin eski hükümlü statüsünde kayıtları yapılır.

(11) Haklarında müebbet hapis cezası verilmesine rağmen tahliye edilen ve Kuruma eski hükümlü statüsünde kayıt olmak isteyen kişilerin ceza süresi, karar tarihinden bihakkın (hak ederek) tahliye tarihine kadar geçen süre, bihakkın tahliye tarihi bilinmiyorsa karar tarihinden şartlı salıverilen ya da denetimli serbestlik uygulamasının başladığı tarihe kadar geçen süre esas alınarak hesaplanır.

Örnek 6. *Türk Ceza Kanununun 95 inci maddesi kapsamında işkence suçundan müebbet hapse mahkûm olmuş ancak denetimli serbestlik kapsamında salıverilmiş A’nın eski hükümlü kaydı yapılabilir.*

(12) Eski hükümlü iş arayanın dilekçe ile başvurması halinde talebi üzerine eski hükümlü kaydı genel statüye çevrilebilir.

Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralanan Kayıtları

Madde 7

(1) Kuruma, terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan statüsünde kayıt olmak isteyen iş arayanların, 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralandıklarına ilişkin sağlık raporu ile terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralandıklarını gösteren komutanlık yazısını kendilerine en yakın Kurum birimine ibraz etmeleri gerekir.

(2) Kayıt için, terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanmaya ilişkin olmak şartıyla tek hekim tarafından düzenlenen sağlık raporları da kabul edilir. Ayrıca, komutanlık yazısı belgesinde asgari imza şartı aranmaz.

(3) Terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan yedek subay, erbaş ve erlerin 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi gereğince istihdam hakları olduğu gibi Kuruma öncelikli statüde kayıt olma hakları da bulunur.

(4) Terörle mücadele sırasında malul sayılmayacak şekilde yaralananların terörle mücadelede yaralandıkları olayın meydana geldiği tarih öncelikli kayıt tarihidir. Olayın meydana geldiği tarihin belli olmaması halinde, komutanlık yazısı tarihi, sağlık raporu tarihi ile askerlik terhis tarihinden daha eski olanı öncelikli kayıt tarihi olarak kabul edilir.

(5) 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına girmeyen; subay, astsubay, uzman çavuş, uzman erbaş, sözleşmeli er ve erbaşların Kuruma TMY kayıtları yapılmaz.

(6) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Ek 1 inci maddesine istinaden istihdam hakkı tanınan; şehit yakını, malul gazi ve malul gazi yakınlarının, bu madde kapsamında Kuruma TMY kayıtları yapılmaz.

İstihdam Yükümlülüğü

Madde 8

(1) İşverenler;

a) 50 (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51) veya daha fazla işçi çalıştırdıkları, özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli işçiyi;

b) 50 (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51) veya daha fazla işçi çalıştırdıkları kamu sektörü işyerlerinde yüzde dört engelli ile yüzde iki eski hükümlü veya terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan işçiyi;

meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

(2) Zorunlu istihdam edilecek engelli işçilerin çalıştırılması bakımından aşağıda sayılan kuruluşlar özel sektör işvereni olarak değerlendirilir.

a) Mahalli idarelerin ve bağlı kuruluşlarının 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurdukları şirketler ile kooperatifler,

b) 15/11/2000 tarihli ve 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun kapsamındaki bankalar, borsalar ve bunların müessese, teşebbüs, işletme ve iştirakleri ile sermayesinin tamamı Hazineye ait olup 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu ile kurulmuş kuruluşlar,

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının vizeye tabi olmadan işçi çalıştırılan eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, anaokulu, spor tesisi, yemekhane ve benzeri sosyal tesisleri.

Çalıştırılacak İşçi Sayısının Tespiti

Madde 9

(1) Zorunlu çalıştırılacak işçi sayılarının tespitinde belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan tüm işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür ve işyerindeki tam süreli çalışan işçi sayısına ilave edilir. İşyerinde kısmi süreli olarak çalıştırılan engelli, eski hükümlü ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan işçi bulunması halinde bunlar da çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür ve toplam işçi sayısından düşülür. Oranın hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmaz. Yarım ve daha fazla olan kesirler tama dönüştürülür.

(2) Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, il genelindeki toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

(3) Niteliği itibarıyla 30 işgününden fazla devam eden işlerde aynı gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlarda çalışan tüm işçiler kontenjan hesaplamasına dahil edilir.

(4) Aşağıda sayılanlar zorunlu çalıştırılacak işçi sayılarının tespiti için işyerlerindeki toplam işçi sayısının belirlenmesinde dikkate alınmaz.

a) 4857 sayılı İş Kanununun 4 üncü maddesi gereğince istisna tutulan iş ve işyerlerinde çalıştırılan işçiler,

b) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası gereğince ev tipi sosyal hizmet birimlerinde çalıştırılan işçiler,

c) Yer altı ve su altı işlerinde çalıştırılan işçiler,

d) 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanuna göre kurulan özel güvenlik şirketleri ile kurumların kendi ihtiyacı için kurduğu güvenlik birimlerinde güvenlik elemanı olarak çalıştırılan işçiler,

e) 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre çalıştırılan işçiler hariç olmak üzere, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun kapsamında çalıştırılan gazeteciler,

f) İşyerlerinde hâlihazırda çalıştırılan engelli, eski hükümlü veya terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan işçiler,

(5) Engelliler ile eski hükümlü ve TMY' lerin işyerlerinde tam süreli olarak çalıştırılmaları esastır. Ancak, bu kişilerin talebi halinde, işyerlerinde kısmi süreli işçi çalıştıran işverenler tarafından kısmi süreli iş sözleşmesiyle de istihdamları sağlanabilir. Zorunlu işçi çalıştırma yükümlülüğü, kısmi süreli çalıştırma ile karşılandığında, kısmi süreli işçi sayısı birinci fıkrada belirtilen usul ile belirlenir.

Kontenjanların Hesaplanması

Madde 10

(1) Aynı il sınırları içinde; aynı gerçek veya tüzel kişi, yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara ait birden fazla işyerinin bulunması halinde, çalıştırmakla yükümlü olunan işçi sayıları bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre hesaplanır. Ancak, aynı gerçek veya tüzel kişi, yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara ait olmasına rağmen ayrı ayrı tüzel kişiliği bulunan kuruluşlarda çalışan işçi sayıları birlikte dikkate alınmaz.

(2) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli listelerde belirtilen kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili mevzuatı gereğince tüzel kişiliği bulunan kamu kurum ve kuruluşlarından her biri çalıştırmaları gereken zorunlu işçi sayısı bakımından farklı işyeri olarak değerlendirilir. Aynı bakanlık veya kamu kurum kuruluşlarına bağlı tüzel kişiliği bulunmayan kamu kurum ve kuruluşlarının çalıştırmakla yükümlü oldukları işçi sayıları il genelinde bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Örnek 7. Aynı gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulmuş ve aynı il sınırları içinde faaliyet gösteren And İnşaat ve Ticaret Anonim Şirketinde 35, Bolat Müşavirlik Taahhüt ve Ticaret Anonim Şirketinde 40 işçi çalışıyorsa, her bir şirket ayrı ayrı yükümlülük sahibi olacağından, her iki şirketin de zorunlu istihdam etme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Örnek 8. Aynı il sınırları içerisinde bir özel sektör işverenine ait 3 işyeri ve bu işyerlerinde 2'si engelli olmak üzere toplam 153 işçi çalışmaktadır. Söz konusu işverenin kontenjan hesaplaması yapılırken öncelikle çalışan engelliler toplam çalışan işçi sayısından düşülecektir (153-2=151). Engelli kontenjanı hesaplanırken toplam 151 işçi üzerinden hesaplanacaktır. 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinde belirlenen oranlara göre, işyeri $151 \times \% 3 = 4,53$ (yarım ve üzeri tama iblağ edildiğinden) = 5 engelli işçi çalıştırması gerekmektedir. 2 engelli çalıştırdığından 3 engelli kontenjan açığı vardır.

(3) İşverenlerin 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi ve 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 13 üncü maddesi gereğince çalıştırması zorunlu olan işçi kontenjanlarının takibi aylık işgücü çizelgeleri üzerinden yapılır.

(4) Aynı il sınırları içerisindeki işyerlerinde en az 10 işçi çalıştıran özel sektör işverenlerine ve en az 1 işçi çalıştıran kamu kurum ve kuruluşları 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanununun 21 inci maddesine istinaden Kuruma aylık işgücü çizelgesi vermesi için yazılı olarak bilgi verilir.

(5) Bu Genelgenin 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kuruluşlar zorunlu işçi çalıştırma yükümlülüğü bakımından özel sektör işvereni olarak değerlendirilmeleri nedeniyle bağlı buldukları kamu kurum ve kuruluşlarından ayrı olarak aylık işgücü çizelgesi verirler.

Kısmi Süreli Çalışanların Hesaplanması

Madde 11

(1) İşyerinde kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar varsa bunlar çalışma süreleri dikkate alınmak suretiyle aylık fiili çalışma saati olan 195 saat üzerinden tam süreli çalışmaya dönüştürülerek, işyerinde tam süreli olarak çalışan işçi sayısına ilave edilir. Bu hesaplama sonucunda bulunacak işçi sayısında yarım kadar olan kesirler dikkate alınmaz. Yarım ve daha fazla olan kesirler tama dönüştürülür.

Örnek 9. Bir işyerinde 60 kişi tam süreli, 4 kişi de kısmi süreli olarak çalışmaktadır. Kısmi süreli çalışan 4 kişi günde 5'er saatten ayda 26 gün çalışıyor. Buna göre $4 \times 5 = 20 \times 26 = 520 : 195 = 2.6 = 3$ (yarım ve üzeri tama iblağ edildiğinden), 3 kişinin daha toplam çalışan sayısına ilave edilmesi gerekir. Bu işyerinde $60 + 3 = 63$ kişi üzerinden o yıl için belirlenen oranda çalıştırılması gereken zorunlu işçi kontenjanı hesaplanmalıdır.

Örnek 10. Bir işyerinde 148 kişi tam süreli, 52 kişi de kısmi süreli olarak çalışmaktadır. Kısmi süreli çalışan 52 kişi günde 3'er saatten ayda 26 gün çalışıyor. Buna göre $52 \times 3 = 156 \times 26 = 4056 : 195 = 20.8 = 21$ (yarım ve üzeri tama iblağ edildiğinden), 21 kişinin daha toplam çalışan sayısına ilave edilmesi gerekir. Bu işyerinde $148 + 21 = 169$ kişi üzerinden o yıl için belirlenen oranda çalıştırılması gereken zorunlu işçi kontenjanı hesaplanmalıdır.

Kurum Aracılığı

Madde 12

(1) Kamu ve özel sektör işverenleri, çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Kurum aracılığıyla sağlar.

(2) Kurum aracılığı olmadan engelli istihdam eden özel sektör işverenin, engellinin işe başlama tarihinden itibaren bu durumu en geç on beş işgünü içinde Kuruma bildirmesi ve engelliye tescil ettirmesi zorunludur. Kurum tarafından tescili yapılmayan işçi, engelli statüsünde değerlendirilmez.

(3) İşverenin genel statüdeki bir işgücü talebine başvuru yapmış ve işe alınmış olan kişilerden gerekli şartları taşıyanların, ilgili belgelerine istinaden ve bilgileri dâhilinde, engelli, eski hükümlü veya terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan statüsünde tescilleri yapılır. İşverene bu kişilerden dolayı geçmişe yönelik olarak idari para cezası uygulanmaz.

Örnek 11. Bir özel sektör işverenin büro memuru mesleğinde yayımlanan ilanına engelli bir vatandaş başvuru yapmış ve işe alınmış ise, işverenin talebi halinde bu işçinin işveren adına engelli tescili yapılabilir.

(4) Kamu kurum ve kuruluşlarınca Kurum aracılığı olmaksızın işe alınan ve engelli, eski hükümlü veya terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan statüsünde tescilinin yapılması istenilen engelli, eski hükümlü ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan tescil işlemleri yapılmaz.

(5) Özel sektör işverenleri tarafından çalıştırılan herhangi bir işçinin en az %40 oranında geçerli bir engelli sağlık kurulu raporuna sahip olması ve bu kişi için işveren tarafından engelli işçi statüsünde tescil talebinde bulunulması halinde, SGK işe giriş bildirgesi ve sağlık kurulu raporu tarihlerine dikkat edilerek ilgili için geçmişe yönelik engelli tescili yapılır ve işverene bu kişilerden dolayı geçmişe yönelik olarak idari para cezası uygulanmaz. Zorunlu çalıştırma yükümlülüğü kapsamında işyerinde tescili yapılmış olan kişilerin ilgili statülerdeki kayıtları işverenlerin bilgisi ve onayı olmadan değiştirilemez.

Çalıştırmakla Yükümlü Olunan İşçi Talebi

Madde 13

(1) Kamu ve özel sektör işverenleri, çalıştırmakla yükümlü buldukları işçileri, yükümlülüğün doğmasından itibaren beş iş günü içinde niteliklerini de belirterek Kurumdan talep eder. Bu süre içerisinde talep vermediği tespit edilen işverenler iadeli taahhütlü posta yoluyla yazılı olarak tebliğ tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde talep vermesi için uyarılır. Bu uyarıya rağmen belirtilen süre içerisinde talep vermeyen kamu işverenleri ile belirtilen süre içerisinde talep vermeyen veya kendi imkânları ile ilgili statüde işçiyi istihdam etmeyen özel sektör işverenlerine 4857 sayılı İş Kanununun 101 inci maddesi gereğince idari para cezası uygulanır.

(2) Taleplerde, işyerinde yapılan işin gerektirdiği vasıfların üzerinde veya istihdamı zorlaştırıcı şartlar öne sürülemez. Adayların başvuru koşullarını kısıtlayıcı nitelikler taşıyan işgücü istemleri kabul edilemez.

(3) Taleplerde, işçinin istihdam edileceği meslek ile işçide aranan şartlar ve istenilen belgeler arasında kabul edilebilir bir tutarlılığın bulunması gerekir. (Örneğin; aşçı talebi için bilgisayar sertifikası veya kazan ateşçisi belgesi istenemez).

(4) Engelli statüsündeki işçi taleplerinde, işin niteliği gerektirmediği sürece, engellilik oranına üst sınır getirilemez ve engel grupları arasında ayırım yapılamaz. İşverenin engel grupları arasında ayırım yapmakta ısrar etmesi halinde ise, işin niteliğinin belirlenmesine ve işgücü talebinde engel grubunda ayırma gidilmesinin uygun olup olmadığına Kurum Birimi tarafından karar verilir.

(5) Kamu kurum ve kuruluşlarının eski hükümlü statüsündeki işçi taleplerine aranan diğer şartları taşıyan hem eski hükümlü hem de terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan adaylar müracaat edebilirler. Listeler talebe başvuru yapan hem eski hükümlü hem de terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan adaylardan oluşturulur.

(6) Bu madde kapsamındaki işgücü taleplerinden herhangi bir masraf karşılığı alınmaz.

(7) Kamu güvenliğine ilişkin hizmetlere yönelik olarak ilgili mevzuatlarda yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, suç tasnifine göre eski hükümlüler arasında ayırım yapılamaz.

Engellilerin Özel Sektörde İşe Yerleştirilmesi

İstihdamı Zorunlu Olanların Kamu Sektöründe İşe Yerleştirilmesi

İşyeri ve Çalışma Koşullarının Engellilere Göre Hazırlanması

Engellilerin Çalıştırılmayacakları İşler

Eski Hükümlülerin Çalıştırılmayacakları İşler

Denetim ve İdari Para Cezası

Ayrımcılık Yasağına İlişkin Hükümler

Engelli İşçi İstihdam Teşviki

Tereddütlerin Giderilmesi

